

9. Drama'r Geni ar Fydyr ac Odl

GOLYGFA 1

Llefarydd: 'Mae'n rhaid talu treth,' medd y rhaglaw,
'Gorfodaeth yw hyn ar bob un;
Ewch, felly, i dalu eich trethi -
Pob person, i'w ddinas ei hun.'

[*Joseff a Mair yn dod i mewn trwy ddrws yn y cefn, ac yn cerdded ymlaen yn araf*]

Roedd Joseff yn ŵr o dŷ Dafydd,
Ac felly, pan glywodd y gair,
Ar daith i Fethlehem Jwda
Cychwynnodd yntau a Mair.

'Rôl cyrraedd, bu Joseff yn holi'n
Y ddinas am lety i ddau,
Ond gwrthod a wnaeth pob gwesteiwr;
Do, cafodd y drysau eu cau.

[*Joseff yn troi i wynebu'r gynulleidfa*]

Joseff: Rhaid i ni gael rhywle i orffwys,
Fe ddaliaf i holi 'mhob tŷ.

[*Mair hefyd yn troi i wynebu'r gynulleidfa*]

Mair: Ond Joseff, fe lanwyd pob gwesty,
Nid oes lle yn unman i ni.
Beth allwn ni wneud? Rwy'n flinedig,
Bu'r siwrnai i Fethlehem mor faith.

Joseff: O! Edrych, mae golau fan yma,
Fe guraf i eto un waith.

[*Gwraig y llety'n agor y drws*]

Joseff: A oes gennych le yn eich gwesty?
Teithwyr blinedig yn ni.

Gwraig y llety: Mae'n ddrwg gennyf, rhaid i mi wrthod,
Mae pob stafell yn llawn yn y tŷ;
Rwy'n ofni mai'r unig beth allaf
Ei gynnig yw stabl yr ych;
Nid yw mor gyfforddus â'r gwesty,
Ond mae e'n lle cynnes a sych.

Joseff: Fe gymrwn ni'r stabl am heno
A diolch.

Mair: Ie, diolch yn fawr.

Gwraig y llety: Wel, dyna eich llety, gyfeillion:
Mae digon o wair ar y llawr.

Joseff: Gobennydd o wair a gawn heno,
A brefiad yr ych yn ein clyw,
Ond gwyddom y byddwn yn ddiogel:
Gofalu amdanom mae Duw.

[*Gwraig y llety'n gadael a'r angylion yn dod i'w lle*]

Llefarydd: Y noson honno ganwyd
Y baban Iesu i'r byd.
O holl ryfeddodau Duw,
Hwn yw y mwyaf un,
Yr Iesu'n dod yn faban tlawd,
Yn frawd i deulu dyn.

[*Mair a Joseff yn sefyll wrth y crud*]

GOLYGFA 2

Llefarydd: Bugeiliaid a wyliai eu praid yr un nos,
Draw, yn y maes, yn nhawelwch y rhos;
Yn sydyn, disgleiriodd goleuni o'r nef
Ac ofni a wnaethon pan glywsant y llef:
Cyhoeddi'r newydd a wnaeth angel Duw,
Rhoi'r gair oddi uchod i ddynol-ryw.

Yr Angel
Gabriel: Nac ofnwch fugeiliaid, nac ofnwch yn awr,
Mae gennyf newyddion o lawenydd mawr:
Fe anwyd heddiw ym Methlem dref,
Geidwad i chi, yr Iesu yw ef.

Yr angylion: Gogoniant yn y goruchaf i Dduw
Ac ar y ddaear tangnefedd,
I ddynion, ewyllys da.

Bugail 1: Fe welais angylion, fe'u clywais yn tystio
Bod Ceidwad ym Methlem! A fûm i'n breuddwydio?

Bugail 2: O! Na, nid breuddwydio; fe'u gwelais, fel ti,
A chlywais am Geidwad a aned i ni.

Bugail 3: Dywedodd y proffwydi
Fod Meseia i ddod;
Ai sôn am y Meseia
Wnâi'r angel?

Bugail 1 a 2: Siŵr o fod.

Bugail 1: Meddyliwch am angylion
Yn dod at fugeiliaid fel hyn!

Bugail 2: Ie, dod aton ni'r rhai di-nod
I sôn am y baban gwyn!

Bugail 3: I Dduw, mae pawb yn cyfri,
Un felly fu Duw erioed;
Ond pam rŷn ni'n sefyll i siarad?
Awn at y Meseia'n ddi-oed.

Bugail 1: Ie, pam rŷn ni'n sefyll fan yma, gyfeillion?
Rhaid gadael y defaid a mynd ar ein hunion.

[*Bugeiliaid yn gadael. Mair a Joseff yn dod i'r llwyfan. Bugeiliaid yn dod yn ôl at Mair a Joseff*]

Bugeiliaid: O plygwn lin i'r sanctaidd un
A ddaeth i'n byd i fyw;
Fel 'rengyl glân, rhown ninnau gân
I Geidwad dynol-ryw.

Am eni'r Meseia ym Methlehem dref,
Ein diolch i'r nef a ddyrchafwn;
Gorfoledd a moliant fydd mwy yn ein llef
A'i enw ef beunydd gyhoeddwn.

GOLYGFA 3

[*Herod a'i was yn dod i'r llwyfan*]

Herod: Fi yw Herod, rwy'n byw'n y plas,
Rwy'n cosbi dynion gyda blas;
Os ceisia rhywun ddwyn fy nghoron,
Fe'i lleddir gan fy nhywysogion;
Rhaid i chi gadw 'neddfau i,
Neu marw fydd eich tynged chi.

Llefarydd: Bu'r doethion yn chwilio am frenin,
A galw wrth fynd yn y plas;
Wel, onid yng nghartref y brenin
Y ceid baban o uchel dras?

[*Curo wrth ddrws Herod. Y gwas yn ateb y drws*]

Gŵr Doeth 1: Fe ddaethon i chwilio am faban
Ei seren sy fry yn y nef;
Mae'n Frenin y byd onid ydyw?
Ai yma'n y plas y mae ef?

Gwas Herod: Af nawr i ddweud wrth y Brenin Herod
Fod doethion yn holi am Frenin y byd.
[Wrth Herod]
Mae tri gŵr doeth wrth y porth eich Mawrthydi.
Yn holi am Frenin y ddaear i gyd.

Herod: [Wrth y gwas]
Brenin yr holl fyd!
Tyrd â'r doethion ataf i.

[Y doethion yn dod i'r llwyfan]

Herod: Beth yw hyn, wŷr doeth?
Beth yw hyn a glywaf i?

Gŵr Doeth 2: Dywedodd y proffwydi
Am y dwyfol faban hwn:
Rhyw ddydd bydd e'n teyrnasu
Dros y ddaear yma'n grwn.

Gŵr Doeth 3: Fe welsom fry yn yr wybren
Mor ddisglair ei seren ef!
Daethon ninnau â thrysorau
I'r baban a ddaeth o'r nef.

Herod: [Yn addfwyn]
Ewch felly i chwilio amdano
A dewch 'nôl â'r hanes i mi,
Rhowch wybod ymhle mae'r baban
A dod i'w addoli wna f i.

[Y doethion yn gadael]

Herod: [yn gas]
Doethion yn dod ag anrhegion!
Seren! O ble y daeth hi?
Mae'n siŵr fod 'na frenin yn rhywle
Am gipio fy nghoron i!
[Wrth y gwas]
Mae'r doethion yn chwilio amdano,
Yn chwilio ym mhob man drwy'r dref;
Cyn hir dôn nhw'n ôl â'r newyddion,
Ac yna fe'i lladdwn ni ef.

[Ffanffer]

Llefarydd: Ond doeth yn wir oedd y tri gŵr hyn,
A gwelsant fod Herod yn dwyllwr:
Ni fynnent roi gwybod am Frenin y byd
I un oedd yn ddiau'n ormeswr.

GOLYGFA 4

[*Doethion yn dod i'r llwyfan ac yn penlinio wrth y crud*]

Gŵr Doeth 1: Rhodd o aur a ddygaf i,
Ti, yn wir, yw'n Brenin ni.

Gŵr Doeth 2: Rhoddaf innau thus i ti
Ti yw ein Meseia ni.

Gŵr Doeth 3: Myrr sydd gennyf i yn awr:
Yn y byd cei dristwch mawr.

[*Plant bach yn dod i'r llwyfan*]

Plant: Rydyn ninnau am roi rhoddion
I ti'n awr, fel gwnaeth y doethion;
Diolch wnawn amdanat ti,
Derbyn nawr ein rhoddion ni.

Llefarydd: Cyflwynodd y doethion drysorau drud;
A roddwn ni roddion i Geidwad y byd?

Llefarydd: O cofiwn ni'r Nadolig hwn
Am rai sy'n dioddef dan eu pwn;
Y gorau rodd i Iesu Grist
Yw rhoi ein help i'r tlawd a'r trist.
Diolch am gyfle i wasanaethu,
Diolch am gyfle i roi rhodd i Iesu.

Darllenydd: Ie, ein byd ni yw'r blaned a gafodd ymweliad. Gwrandewn ar eiriau Ioan ar
ddechrau ei efengyl.

(Ioan 1:1–5)

DIWEDD